

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre	kor. 32.-
Félévre	16.-
Negyedévre	8.-
Egy hónapra	2.80

Egyes szám ára helyben, vidéken és a vasúti állomásokon 12 fill.

Megjelenik naponként reggel, kivéve hétköznaponként.

Szerkeszt. telefonszám: József 66.

ALKOTMÁNY

SZERKESZTŐSÉG
ÉS LAPKIDÓ-HIVATAL
VIII., Szentkirályi-utca 28a.
Hirdetések felvételnek a
kiadóhivatalban.
Kéziratokat nem adunk vissza.
Hirdetéseket milliméter-számításal,
díjazás szerint.
Kiadóhiv. telefonszám: József 65.

A főváros mai napja:

Budapest, nov. 17.

Benn a városházán ünnepélyes emelkedettséggé igyekszik magasztosulni a zsi-bongó érdeklődésben terjengő hangulat, künn az utcán, a kávéházban, a boltokban tovább éli elnyűtt életét a hétköznapi Budapest. Polgármestert választott a főváros anélkül, hogy pillanatra megállott volna rohanásában. A villamos elszárgult a megállók mellett s gunyos vigyorgással hagyja az utszélen azt, aki közlekedni akar; a konflis tovább kocog cserkésző utjában s a Duna hullámai közömbösen intenek bucsut az elrontott Lánchidnak; az árak emelkednek rendületlenül s velük együtt emelkedik száma családapáknak, akik éhes gyermeiknek tejet keresvén, most keresztlevél s illetőségi bizonyítvány után loholnak. Budapesti élet monoton egykedvűséggel szárgult tovább s ha nem lenne sok minden, mi van, ez a hétköznapi a kielégültség kálatának volna nevezhető.

Am ez nem kábulat, hanem józan hétköznapi, az élő és érző Budapest háborus ideje, ami ha ünnepi hangulatba nem lendül — legyünk igazságosak — mit sem von el jelentőségéből a mai polgármesterválasztásnak. A háborus Budapest egy érzi, hogy nem kell külön ünnepelni s nem kell külső örömmel is kifejeznie azt, ami olyan természetes: hogy a mai Budapestnek csak Bárczy István lehet a polgármestere. A főváros hát nem lepődött s nem illetődött

meg a mai nap jelentőségének tudatában. Benn a városházán ünnepi hangulat, kívül józanságba áporodott hétköznapi élet; benn ünnepi beszéd, kívül tejutalvány; benn lelkes szavak magyar kulturáról, színházaink magyarságáról, kívül egy félbenmaradt Népopera és orfeumok; benn irodalmi szaktanácsadó, kívül egy irodalomtanácstalan bolyongása a nemzet lelkétől elszakadt elméletek vadonjában; benn emelkedett szavak a pesti fiukról, kívül magyar rónánk s hegyeink daliái felkötött karokkal... ez a kívül-belül Budapest nem is ünnepelhetett másként a mai napon. A maga igazi életét mutatta — s legyünk megint igazságosak — Budapestnek ez az igazi élete nem lehet más ünneplésében sem, csak hétköznapi.

Nem akarjuk mi ezzel lefokozni a városháza ünnepét, mert a józan, a matematika biztonságával dolgozó Bárczy Istvánhoz nem méltatlan a főváros mai élete. Amivé Budapest tíz év alatt fejlődött és felfelé lendült, azt a maga kedve szerint formálta ki Bárczy István s amit e tíz év alatt a főváros akart és követelt a maga polgármesterétől, azzá formálta át a főváros Bárczy Istvánt. E napokban nincs más ember, aki polgármester lehetne Budapesten s tegyük hozzá, hogy mást a mai Budapest nem is akar. Harmadszor foglalja el a közgyűlés bizalma folytán állását s a dolgok természetes rendje szerint most el is kellett azt foglalnia. Nemcsak azért, mert kívülről nem ígérkezik alkalmas egyéniség s hős

concours áll egy világváros emberrengetegében, nemcsak azért, mert háboru van, amikor a dolgok menetét felborítani nem kívánatos, hanem legfőként azért, mert egyénisége a polgármesterségen kívül egy befejezetlen életet jelentene. Ő létesítette a városi közüzemeket, ő vette át házi kezelésben a villamos és gázvilágítást, a városi villamos vasutat és az omnibuszközlekedést, ő kezdte meg a kislakásépítést és az élelmiszerüzemet. Befejezetlen életpálya még az övé egy befejezetlen Budapesttel. Polgármestersége tehát a dolgok kérlelhetetlen logikájának természetes következménye, aminthogy a jövő Budapest is Bárczy politikájának következménye lesz csupán. Kicsiny eszközökkel nagyralendített, adóságokkal felvirágoztatott világváros, kulturametropolisz a magyarság lelke nélkül, Tarnopol diszkötésben. Egy főváros, melyet az ország fejévé tesz a kultúra és adminisztráció centralizálása, de nem tesz az ország szívévé a nemzet eleven vérlüktetése. Egy főváros, melynek élén Bárczy kétségtelen tehetsége, akaratereje, magyar érzése és munkaképessége ígérhetné a mi életünk dicsőséges jövődjét s ehelyett a nagyranévelt város lelke mélyén csak a magyarsággal való titkos gyötrődést kapunk. Mesterséges kultúrát, melynek nem ideálja többé Vörösmarty, Arany magyarsága, mesterséges gazdagságot, melynek nem ideálja a magyar paraszt józan szorgalma és megbízhatósága. Virágházi növényzet diszlik ott, ahol a magyar humusz ős ereje kínálkoznék a jövő

A belső fronton.

— Az Alkotmány eredeti tárcája. —

Oly szép a Duna este. Budáról nézve Pest is szép, fekete vízben tükröző picli lámpák és messzi melódia, mintha odaát eleven élet énekelne és a magyar tűz égne millió kis lámpában, kiolthatatlanul. Tüzipitykés, fiatal magyar Pest, éjjel ilyen, vagy tán most meghaltak lelkei járnak a fekete víz felett és picli lámpatüzekkel keresik áldozatuk szent jeleit, új, szép, magyar életet, haláluk értelmét, a sötétben csirázó új akaratot. Mindenütt fényes pontokkal himes az éjszaka ruhája és sűrű rajocskáiban és kecses füzérekben csillognak a lámpák: éjszaka van, kis szélben bokáznak a lámpák fodros árnyékai, világító árnyékok fekete víz fényes feketéjén és valahol zene zümmög, bus, bucsuzó, magyar, és minden él, vibrál, reszket, csillog, tükrözik odaát és Pest most szép a kis tüzek szépségében, innen, Budáról nézve, messziről, éjjel. Csak egy vak folt van odaát, lámpa oda nem jutott és mintha a kis tüzek mind azt a szigorú, hideg ürességet rajzanák körül és bejutni oda világosság nem tudna soha; egy hideg üresség van odaát, fénytelenül sötétlő, mint egy óriási ásitás, tüzetlen és közömbös. A magyar Tudományos Akadémia palotája gubbaszt ott elátkozott magányban és sötétben, mint a valóságos ür, megvakult folt a magyar lélek millió kis tüzet tükröző tükrén.

Persze, ujságot olvasni nem akadémikus foglalkozás és uglehet, kétszáz év múlva roppant feltűnést fog kelteni egy magyar akadémikus dolgozata erről a háborúról, amely most még nem valóság erre az emberfajra nézve, többek között azért, mert német szerzők még nem irták meg összefoglaló történetét. És ha kétszáz év múlva a lassan haladó karaván elér a mához, nem lehetetlen, hogy egy tüzeesebb temperamentum rosszalni fogja az 1915. évi akadémiát, amely feketén bölíngatott, mint az eperfa lombja, s néha felébredvén, emlékbeszédet tartott tavalyi halottak fölött, anno 1915, a magyar halál és a magyar ébredés fergetege idején. De az sem lehetetlen, hogy más, sietősebb tempóban haladó karavánok már belátható időn belül elérnek a mához, sőt vannak, akik már utól is érték az időket és ezek már most kérdezzetik, hogy mire való az a drága ház, amott a Duna mentén, ha egy magyar gondolat onnan ki nem sugárzott s a lezárt ablakokból egy mécsvilág nem fényesítette a hajnalváró, hajnali házban remegő, millió apró tűzből egy magyar világossággá élemedni akaró magyar éjszakát? Mit tett a Magyar Tudományos Akadémia 1915-ben?

Egész kétségtelen, hogy semmit. Még csak nem is vesztekedtek teljes hévvel azok az urak, még Heinrich Gusztáv és a Vojnich-díj sem kavart a drága házban züröket, jelöl annak, hogy az Akadémia két legelevenebb pillanatában, a Heinrich támadhatása és a Vojnich-díj

odaitélése pillanatában, sem belülről eleven, hanem csak kívülről elevenítik meg, úgy, hogy ütök és ő zsi-bong. Nincs olyan kávésségédek önképzőköre, amely ne akarna valamit és nincs olyan lelkiismeret, amely a maga nyugalmaért ne keresne részesedést a tettek öntudatában, csak ez a drága testület, mint olyan, ül fekete foltként a parton és ha kérded, miért magyar ő, senki erre választ adni egyszerű ésszel nem lehet képes.

Egyet-mást pedig az Akadémia, a magyar és a tudományos, is tehetett volna. Kulturánk egész valójában megújodni akar s a messzi vizek fölött gondolat-homunkulusok lebegnek formálódni vágyóan. Lenni akar minden és erők feszülnek tétlen tagokban és mozdulni akar az eddig mozdulatlan és minden féligérezett vagy formát keres a tettéválniakarás hevében. Mondjuk, hogy mit vezessen, minek szabjon irányt a magyar kultúra Akadémiája, ahol minden sugárzó gondolatnak mint fókuszban munkás tüzzé, gépeket hajtó, ökonomikusan felhasznált energiává kellene egyesülnie? Fájdalmas, hogy szegény, szürke ujságíró kéri tisztelettel az Akadémiát: oh, szellemi életünk vezére, magyar létünk kulturális kifejeződése, te tudományos, te magyar, mondd, mit tegyünk, akik magyarrá lenni akarunk? Jelölj célokat, fogd munkába az erőket, sujts le az ártókra és emeld fel a jókat, te Akadémia, te magyar, te tudományos. Három nagy kérdés mered a jövőből elénk: a magyarság helyzete itt, ebben

vendők számára s a kertésznek kormányzati ügyeskedésben telik kedve, holott lehetne a magyar fajta lelkének megművelője és irányítója is.

Hiszen élén a fővárosnak a magyar kultúráról mondott ma ünnepi szavakat s csak sajnálnunk lehet, hogy e kiváló férfiú fővárosában a magyarság lelke mégis idegenként ödög, annál reménytelenebbül, minél bizonyosabb, hogy itt messze időig csak egyetlen Bárczy István található.

(ktm.)
